

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Opiskelijan hyvinvointi koetuksella? Korkeakouluopiskelijoiden kokemat terveys- ja toimintarajoitteet, digitaalinen osaaminen ja opiskelu pandemian aikana

Merja Laamanen, Tarja Ladonlahti, Päivi Häkkinen, Tommi Kärkkäinen

Jyväskylän yliopisto

Tutkimuksen tausta

- Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja toimintarajoitteiden määrä kasvanut 2000-luvulla
 - Oppimisvaikeus tai muu oppimiseen vaikuttava sairaus/vamma 2016 → 2021 (KOTT): 8,2 → 14,2 %
 - Psykkistä kuormittuneisuutta 35 %:lla (nais-/miesopiskelijat 40/28 %)
 - Ahdistuneisuushäiriöt ja masennus 2000 → 2016 (YTHS): 2,6 → 7,4 %, 3,6 % → 10,2 % (tytöt 12,3 %)
 - Eurostudent VIII -aineistossa lähes puolet (46,6 %) ilmoitti yhden tai useamman terveys- ja toimintarajoitteen ja lähes neljäsosa (23,1 %) mielenterveysongelman
- Pandemia-aika korosti digitaalisuuden roolia korkeakouluopinnoissa
 - Etäopetus, etäohjaus, etätyöskentely, etätyövälineet
 - Muutokset ja epävarmuus lisäsivät opiskelijoiden (ja opettajien) stressiä, uupumusta, psyykkistä kuormitusta ja yksinäisyyttä
 - Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, vertaistuen ja vuorovaikutuksen merkitys etäopetuksessa ja -opiskelussa (vrt. korkeakouluopiskelijoiden toimijuus, student agency)
- HUOM: Digitaalisuus versus Eurostudent-aineistot, PISA-aineistot ja -tulokset jne.
 - **Riippuvuussuhde (korrelaatio) ≠ kausaliiteetti!**

Terveyden tai toimintakyvyn rajoitteiden käsitteenmäärittely ja luokittelu haastavaa

- Opiskelijoilta kysyttiin: onko sinulla fyysistä vammaa, vaivaa, toimintarajoitetta tai pitkäaikaisia [yli 6 kk] terveysongelmia? Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.
 - Krooniset sairaudet
 - Mielen terveysongelmat
 - Liikuntarajoite
 - Aistivamma (näkö tai kuulo)
 - Oppimisvaikeus (ADHD, lukihäiriö)
 - Muu pitkäaikainen terveysongelma, toimintarajoite tai vaiva
 - Ei mitään näistä
- Eurostudent-kyselyssä
 - Opiskelijan oma ilmoitus
 - Luokittelussa ei huomioitu eri vaikeusasteita
 - Vastaaja voi ilmoittaa useamman vaihtoehdon, mikä aiheutti analyyseille tiettyjä haasteita
 - Terveyden tai toimintakyvyn rajoitteiden ”päällekkäistyminen”

Tutkimustehtävä

- Tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden kokemuksia koronapandemian aikaisesta opiskelusta sekä digitalisaation merkityksestä opinnoissa ja arjessa.
 - Erityisesti opiskelijat, joilla erilaisia terveyden tai toimintakyvyn rajoitteita.
- Tutkimuksen näkökulmia olivat
 1. korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja toimintarajoitteet pandemian aikana
 2. pandemian vaikutukset opiskeluun
 3. digitaalisuuden rooli opiskelussa.

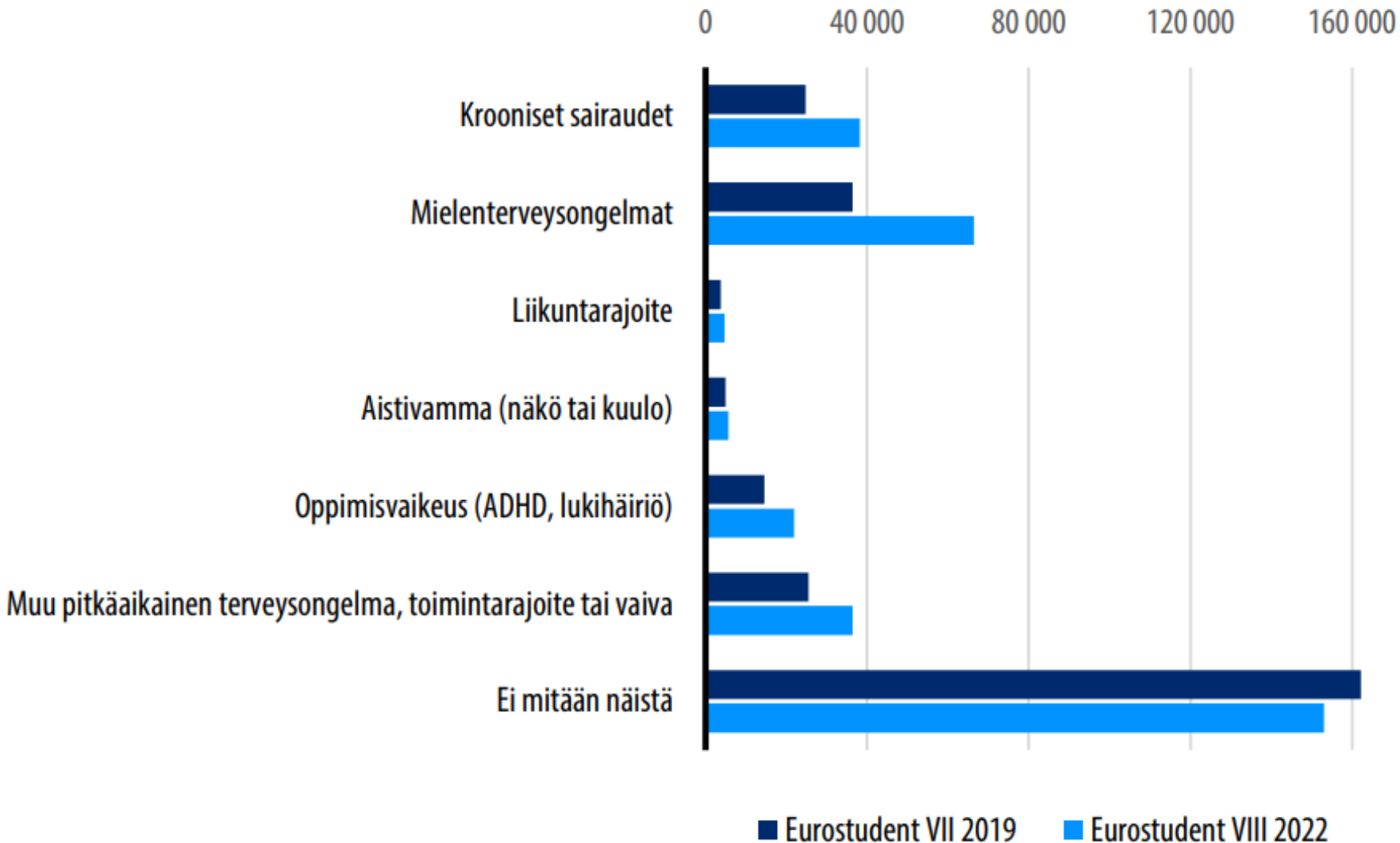
Lähes puolet raportoi yhden tai useamman terveys- ja toimintarajoitteen

Korkeakouluopiskelijan ilmoittama fyysinen vamma, vaiva, toimintarajoite tai pitkäaikainen terveysongelma	Arvioitu populaation koko	(%)
Krooniset sairaudet	38 115	13,3 %
Mielenterveysongelmat	66 403	23,1 %
Liikuntarajoite	4 750	1,7 %
Aistivamma (näkö tai kuulo)	5 602	2,0 %
Oppimisvaikeus (ADHD, lukihäiriö)	21 894	7,6%
Muu pitkäaikainen terveysongelma, toimintarajoite tai vaiva	36 380	12,7 %
Ei mitään näistä	153 092	53,4 %

Taulukko 1. Korkeakouluopiskelijoiden ilmoittamat terveys- ja toimintarajoitteet sekä arvioitu populaation koko.

Korkeakouluopiskelijoiden joukko aiempaa moninaisempi

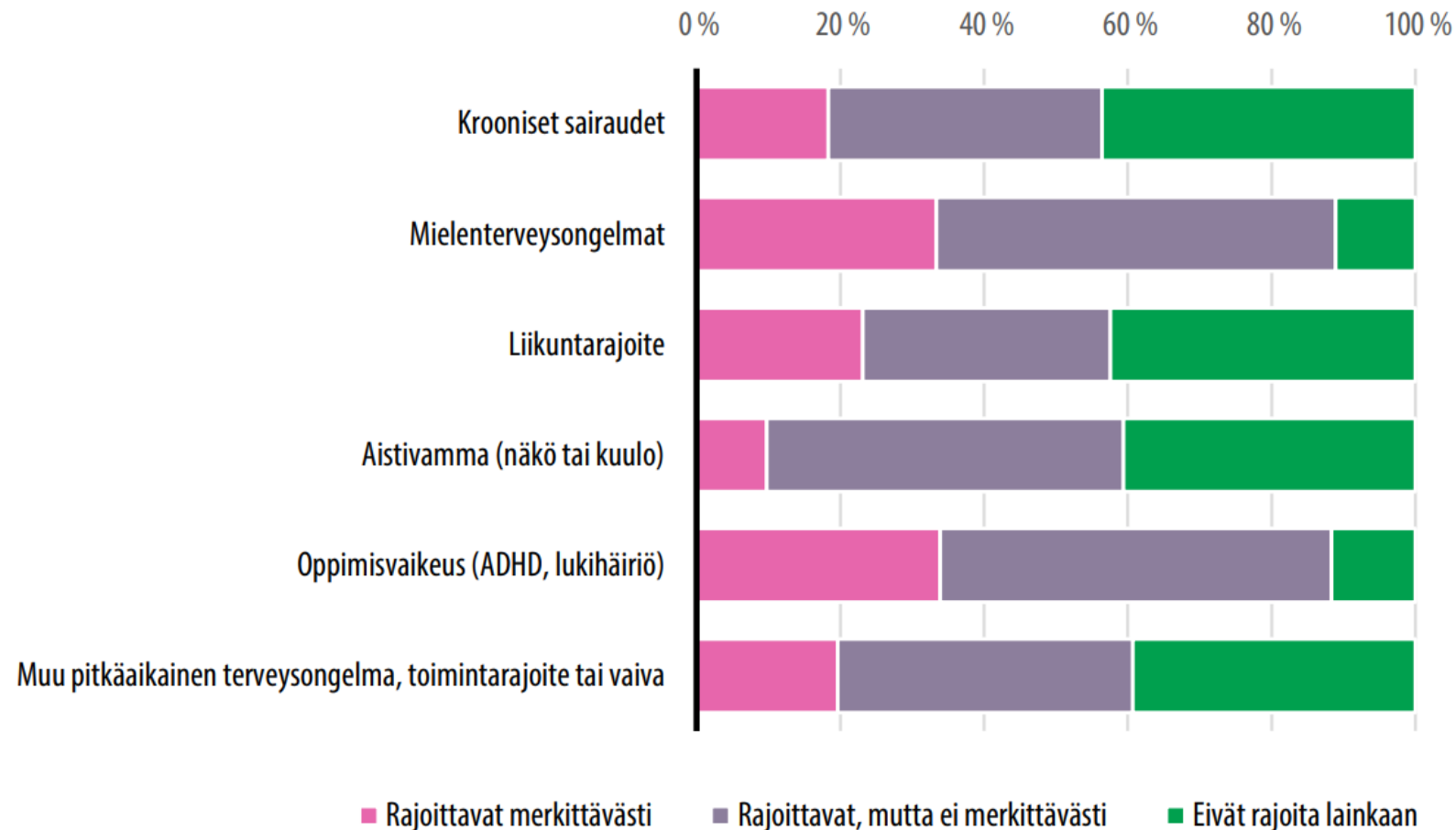

Kuvio 1. Opiskelijoiden ilmoittamat terveys- ja toimintarajoitteet sekä arvioitu populaation koko Eurostudent-tutkimuksissa vuosina 2019 ja 2022.

Mielenterveysongelmat ja oppimisvaikeudet koettiin muita terveys- ja toimintarajoitteita useammin opiskelua haittaaviksi

Missä määrin terveyshaitat ovat rajoittaneet sinua opinnoissasi viimeisen kuuden kuukauden aikana?

Kuvio 2. Korkeakouluopiskelijoiden kokemukset missä määrin heidän ilmoittamansa terveys- ja toimintarajoitteet rajoittivat opinnoissa.

Monimuuttujaiset klusterianalyysit opiskelijoiden kokemuksista

1) Kokemukset pandemian vaikutuksista

- opintojen kestoon
- opintomenestykseen
- opiskelumotivaatioon
- opetuksen laatuun
- yhteydenpitoon muiden opiskelijoiden kanssa

2) Kokemukset digitaalisuuden roolista opiskelussa

- digivälineiden tärkeys
- digitaitojen riittävyys
- etä- ja lähiopetus
- tyytyväisyys korkeakoulujen digitaalisiin opiskelu- ja ohjauspalveluihin

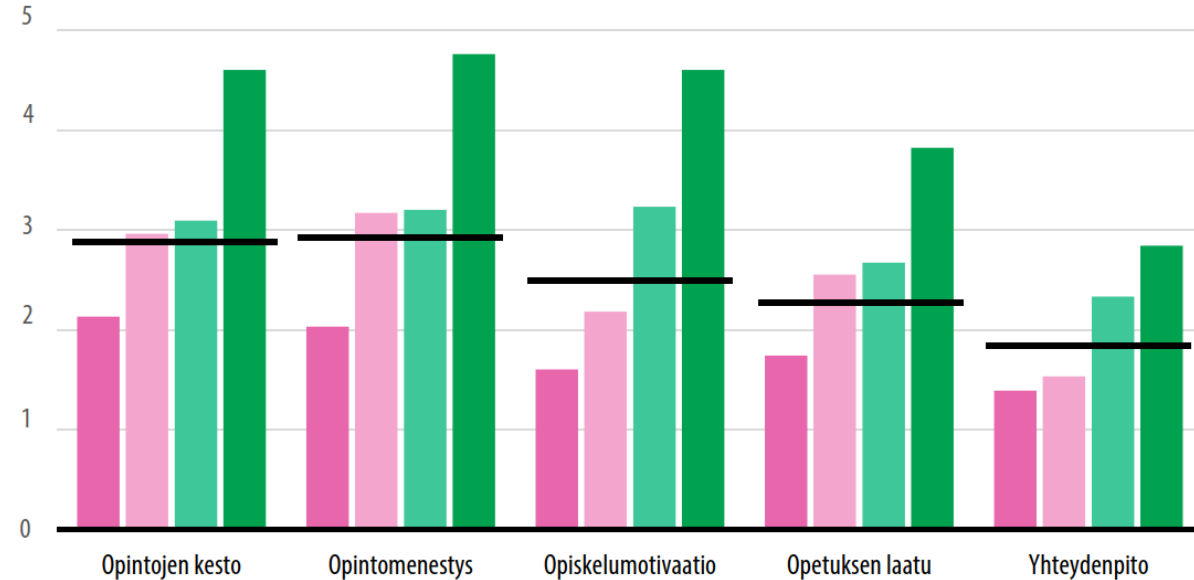
- Klusterianalyysin aineistona oli **koko vastaajajoukko** (ei pelkästään terveys- ja toimintarajoitteita raportoineet) ja syntyneitä klustereita analysoitiin koko opiskelijapopulaation tasolla.

Pandemian koetut vaikutukset opiskeluun

- Pandemian vaikutuksia koko opiskelijajoukossa tarkasteltaessa tunnistettiin neljä klusteria:

1. **Negatiivisen opiskelukokemuksen** ryhmän opiskelijat kokivat koronan vaikutukset kauttaaltaan haitallisiksi.
2. **Heikentynyt motivaatio ja yhteydenpito:** opiskelijat ilmoittivat motivaationsa heikentyneen ja yhteydenpidon muihin opiskelijoihin hankaloituneen.
3. **Vahvistunut motivaatio ja yhteydenpito:** kokemukset kauttaaltaan joko neutraaleja tai lievästi positiivisia. Erityisesti opiskelijat tunsivat motivaationsa ja kommunikoinnin muiden opiskelijoiden kanssa parantuneen.
4. **Korona-ajan hyötyjät** kokivat pandemian vaikuttaneen kaikilta osin opintoihinsa muita positiivisemmin.

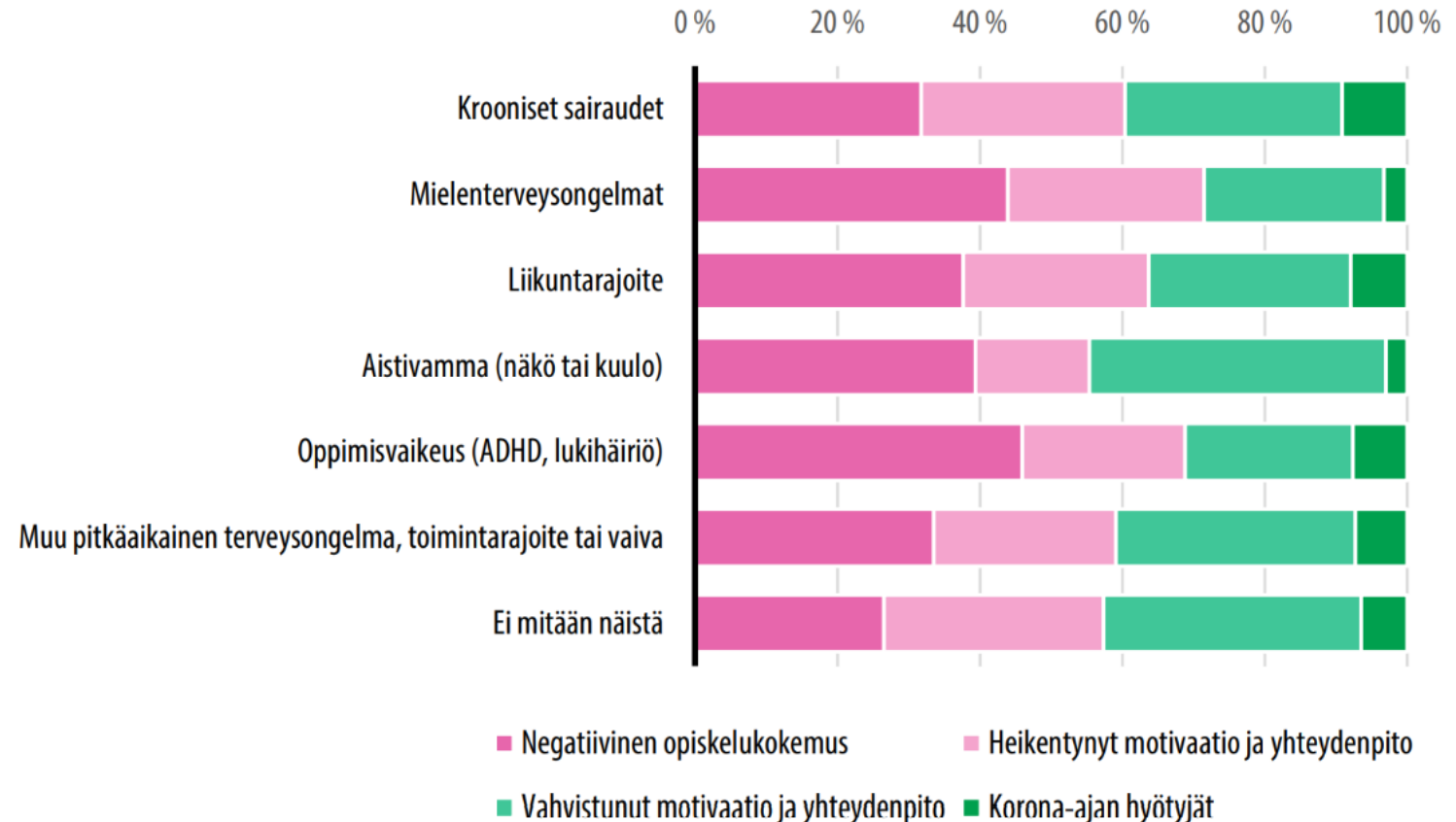
5=Hyvin myönteisesti, 4=Osittain myönteisesti, 3=Ei vaikutusta, 2=Osittain kielteisesti, 1=Kielteisesti

- 1. Negatiivinen opiskelukokemus 89 949 (31,2 %)
- 2. Heikentynyt motivaatio ja yhteydenpito 84 922 (29,4 %)
- 3. Vahvistunut motivaatio ja yhteydenpito 94 729 (32,8 %)
- 4. Korona-ajan hyötyjät 18 908 (6,6 %)

Terveys- ja toimintarajoitteita raportoineiden opiskelijoiden kokemukset pandemian vaikutuksesta opiskeluun

- Terveys- ja toimintarajoitteita raportoineet opiskelijat jakaantuivat **kaikkiin klustereihin**
- Erityisesti **mielenterveysongelmia** tai **oppimisvaikeuksia** raportoineista opiskelijoihin suurempi osuus sijoittui **negatiivisen opiskelukokemuksen** klusteriin, jossa koronan koettiin vaikuttaneen opintojen etenemiseen kielteisesti. Erityisesti tämä korostui opiskelumotivaatiossa ja yhteydenpidossa muihin opiskelijoihin.
- Toisaalta **aistivamman** ilmoittaneista jopa populaatiota suurempi osuus koki motivaation parantuneen ja yhteydenpidon vahvistuneen.

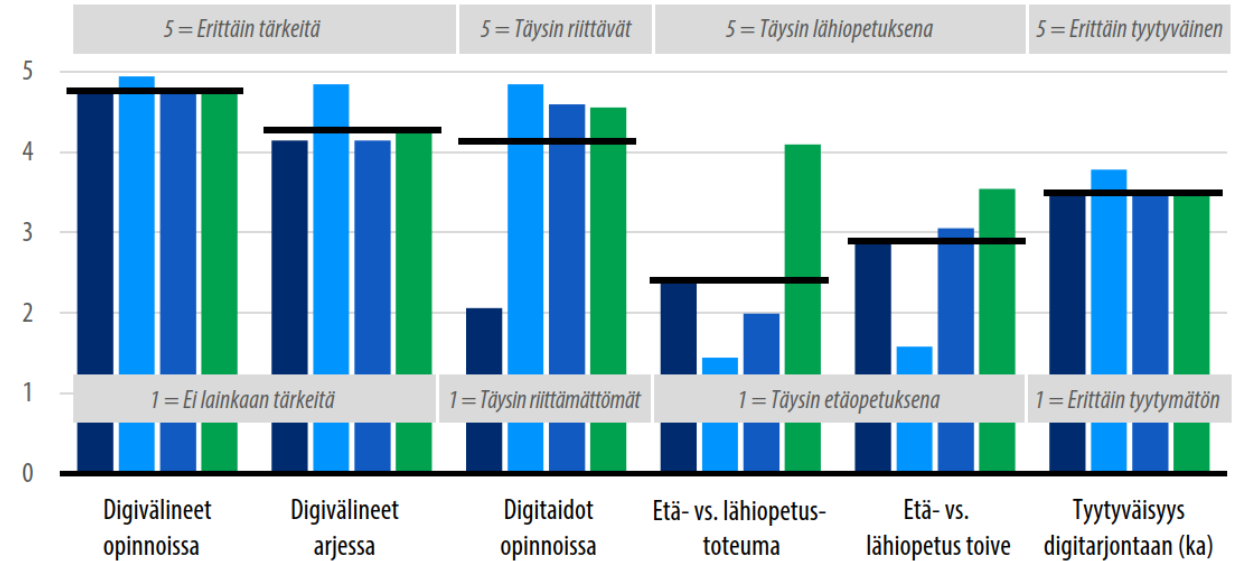
Kuvio 9. Terveys- ja toimintarajoitteita ilmoittaneet ja muut korkeakouluopiskelijat koronaklustereissa.

Digitaalisuuden rooli opiskelussa

- Digitaalisuuden roolia koko opiskelijajoukossa tarkasteltaessa tunnistettiin neljä klusteria:

1. **Riittämättömien digitaitojen** klusterin opiskelijat kokivat digitaitonsa puutteellisiksi, mutta eivät toisaalta toivoneet lisää lähiopetusta enempää kuin muutkaan.
2. **Etäopetusta suosivat digiaktiivit** olivat aktiivisia digitaalisten välineiden käyttäjiä ja saivat enimmäkseen etäopetusta, mikä vastasi heidän toiveitaan.
3. **Lähiopetusta kaipaavat** opiskelivat pääosin etänä mutta toivoivat enemmän lähiopetusta.
4. **Lähiopetukseen tyytyväiset** saivat pääosin lähiopetusta, mikä myös vastasi heidän toiveitaan.

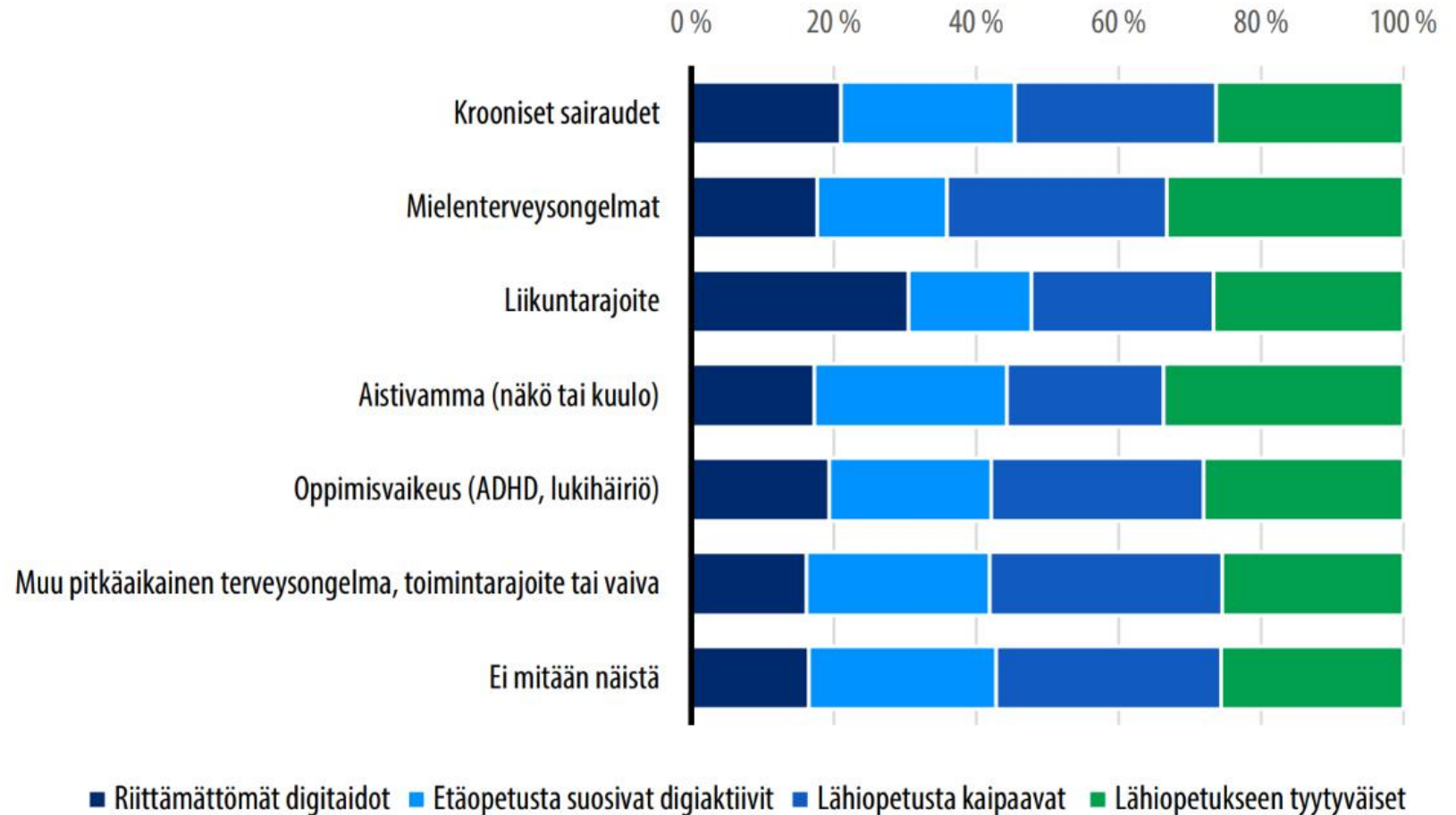

- 1. Riittämättömät digitaidot 51 311 (17,8 %)
- 2. Etäopetusta suosivat digiaktiivit 70 702 (24,5 %)
- 3. Lähiopetusta kaipaavat 90 236 (31,3 %)
- 4. Lähiopetukseen tyytyväiset 76 258 (26,4 %)

Terveys- ja toimintarajoitteita raportoineiden opiskelijoiden kokemukset digitaalisuuden roolista

- Terveys- ja toimintarajoitteita raportoineet opiskelijat jakaantuivat **kaikkiin klustereihin**.
- Terveys- ja toimintarajoitteita ilmoittaneiden osalta **lähiopetukseen tyytyväisten** klusterissa korostui **mielenterveysongelmia** ja **aistivammoja** raportoineet opiskelija
- Vastaavasti **liikuntarajoitteiset** kuuluivat **riittämättömien digitaitojen** klusteriin yleistä profiilia voimakkaammin.

Kuvio 20. Terveys- ja toimintarajoitteita ilmoittaneet ja muut korkeakouluopiskelijat digiklustereissa.

Johtopäätökset 1/2: korkeakouluopiskelijoiden joukko aiempaa moninaisempaa

- Lähes puolet ilmoitti yhden tai useamman **terveys- ja toimintarajoitteen** ja lähes neljäsosa **mielenterveysongelman**.
 - **Mielenterveysongelmat ja oppimisvaikeudet** koettiin muita **terveys- ja toimintarajoitteita useammin opiskelua haittaaviksi**.
- **Erilaisia terveys- ja toimintarajoitteita raportoineet opiskelijat eivät ole yhtenäinen ryhmä**.
 - Osuudet jakaantuivat tämän tutkimuksen molemmissa klusteroinneissa (pandemian vaikutukset opiskeluun sekä digitaalisuuden rooli opiskelussa) kaikkiin klustereihin.

Johtopäätökset 2/2: joustavat ja monipuoliset opiskelutavat tärkeitä

- Opiskelijat olivat laajasti tyytyväisiä digivälineisiin sekä digitaalisten palveluiden tarjontaan.
- Valtaosa opiskelijoista koki digitaitonsa riittäviksi.
 - Toisaalta, joka viides opiskelija koki digitaitonsa riittämättömiksi.
- Lähtökohtaisesti monenlaisten opiskelijoiden huomioiminen tarkoittaa laadukasta opetusta ja palveluita kaikille.
- Joustavat, monipuoliset ja vaihtoehtoisetkin opiskelutavat ovat tärkeitä.
 - Opiskelijat jakaantuivat vahvasti joko etä- tai lähiopetusta suosiviin.
- Kasvavan ja moninaisemman korkeakouluopiskelijoiden joukon ja vauhdittuvan digitalisaatiokehityksen myötä **joustavien opiskeluratkaisujen** tarve kasvaa entisestään.

Kiitos!

Merja Laamanen merja.h.laamanen@jyu.fi

Tarja Ladonlahti tarja.ladonlahti@jyu.fi

Päivi Häkkinen paivi.m.hakkinen@jyu.fi

Tommi Kärkkäinen tommi.karkkainen@jyu.fi

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Opiskelijan hyvinvointi koetuksella?

Korkeakouluopiskelijoiden kokemat terveys- ja toimintarajoitteet, digitaalinen osaaminen ja opiskelu pandemian aikana

Merja Laamanen, Tarja Ladonlahti, Päivi Häkkinen, Tommi Kärkkäinen

KOULUTUS | Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja: 2023:41

urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-750-5